
Miklóssy Endre

MELKISEDEK

A Bibliában három helyen szerepel a neve: A Teremtés Könyvének 14. 18-21. versében, a 110. zsoltárban és Pál apostol Zsidókhöz írt levelének a 7. fejezetében. A nevet kizárólag a zsidó hagyomány őrizte meg.

Melkisedek, Salem királya, kenyeret és bort vitt ki eléje. Ő a Felséges Isten papja volt, megáldotta őt és azt mondta: Áldott vagy Ábrám a Felséges Isten előtt, aki a mennyet és a földet alkotta. És áldott a Felséges Isten, mert kezdedbe adta ellenségeidet! Ábrám pedig tizedet adott neki mindentől. (1. Mózes 14. 18-21.)

Juste Judex

A „Melk” ősi sémi szó, ítélőbírójt jelent (Martin Buber). A kánaánita földműves-kultuszokban a „melek” ítélte meg az áldozatot, közöttük a gyermekáldozatokat is, innen ered a ma is használt és rendkívül pejoratív „Moloch” szó, ami tehát a kultusz által eltorzított funkcióra utal.

A „Sedek” igaz embert jelent, megfelel a chászid hagyományból ismert „Cadik” szónak. A név maga tehát „igaz bíró”, de mivel a bírói hatalom egy a „királyival”, Guénon joggal nevezi bibliai hagyomány alapján (Lukács evangélista, Pál apostol) az Igazság Királyának.

A Teremtés Könyve szerint továbbá ő Élelioniak, a világ minden istene vagy hatóereje (ÉI) felett álló Úrnak a papja, ami mindenestre utal a földműves-kultusztól való különállására is. Ábrahámnak természetesen szintén semmi közösége nincsen e kultuszokkal.

Az indiai hagyomány szerint a világ egyik pillére a kinyilatkoztatás fölötti gondolkodás („mimánsza”) Ennek egyik megszemélyesítettje Vjasza, ő szedte rendbe a védikus szövegeket, amelyeknek a kora a hindu Tilak szerint 7000 esztendő. Ő a hét „mérhetetlen életű” egyike. Ezek léte nem korlátozódik egyetlen meghatározott korszakra. (René Guénon: *Az ember sorsa a Védánta szerint*). Ilyen Melkisedek is, akinek a Pál apostol szerint megörökített hagyományban „nincs apja, nincs anyja, nincs családfája, életének sem kezdete, sem vége”.

Ábrahám

Úr-Kaszdímából Harranba vándorol az apjával, a pásztorfejedelemmel. (1. Mózes 11. 27.) Ez az út része lehetett a Kr.e. 1800 körül történt amorita vándorlásnak, amit talán a délmézopotámiai politikai változások kényszerítettek ki.

Harran ősi kultuszhely az Eufrátesz könyökében. A kultusz Bel-Harranhoz, a „keresztút Istenéhez” fűződött, aki voltaképpen a pásztorok holdistene. Ábrám itt egy belső isteni hangra hagyatkozva szakít ősei hitével, elhagyja Harrant és dél felé indul. A sémiták körében nem egyedülálló ez a vallási indítékú „hídszra” (Buber jelzője Ábrahámra), és itt nem csak Mohamedre kell gondolni. Buber szerint Ábrahám Istene nem természetisten, hanem védőisten – aki „oda vezet az ő népét, ahová ő akarja”.

Melkisedek egy háborús összeütközés után megáldja. „Valódi investitúráról van itt szó, majdnem feudális értelemben – mondja Guénon a Világkirályban – azzal a különbséggel, hogy ez egy szellemi beiktatás. Itt egy pontos egybeesés lelhető fel a héber és a nagy primordiális tradíció között. A fenti áldás pedig valójában spirituális influencia közvetítése, amiben majdan Ábrahám részesülni fog.”

Melkisedek Salemnek, azaz az Égi Béke (Hierosalem) hegyének papkirálya. Guénon úgy véli, hogy a közhittől eltérően ez nem a későbbi lakóiról Jabúsznak nevezett város, hanem Melkisedeknek csupán szimbolikus tartózkodási helye. Ez a platonizmus világműveinek a kiinduló gondolata, jellemző a gnózisra és a Kabbalára is, de vitatható, hogy maga az Őshagyomány arról szólna, hogy minden „felülről” száll alá, a konkrét pedig csupán a szimbólum láthatóvá tétele.

Salem

Szíria az egyik része annak a területnek, ahol az általunk ismert legősibb magaskultúra kialakult – Anatólia, Kaukázus, Iráni felföld – és ahonnan vándoroltak le talán a folyammenti öntözéses városalapító magaskultúrák hordozói. A sumérok hagyománya mindenestre efféle utal.

Erről az őskultúráról alig tudunk valamit. Talán a legrégebb sumér hagyomány, meg a Rig-Véda őrzi a nyomait. De a legfontosabbat azért tudjuk: itt nemesítették a kultúrnövényeket és domesztikálták a háziállatokat. Ez volt az emberi történelem legkreatívabb korszaka, beleértve a mi korunkat is: az emberi kreativitás és a természettel való harmónia utolsó pillanata.

A Világ Egyedülvaló Urának az ősrégi kultusza többféle formában maradt meg itt.

A *sumér* pantheonban elvileg főisten, mialatt a mitológiák másokhoz, „harcos istenekhez” kötődnek, akik egyúttal városok, majd birodalmak védőistenei és a politikai viszonyok változásával ennek megfelelően cserélődnek is az egyébként invariáns mitológia főszerepeiben (Enki Uré, Marduk Babiloné, Assur Asszíriáé) Jól mutatja ez a hatalomhoz kötődő „kollektív istenkép” előretörését, ami minden birodalomalkotásnak a kísérő jelensége. Nem tudni azonban, hogy nem volt-e a suméroknak a mitológiától független teológiájuk, ami esetleg más képet mutatna.

A főisten neve *Anu*, amiben úgy sejtik, hogy maga az Ősnév van megőrizve. Megegyezik az egyiptomi *On* névvel, valamint a hinduk legfontosabb mantrájának (*Om mani padme hum*, „ó, lótuszban rejlő drágakő” a hozzávetőleges fordítása) a jelentés nélküli megszólító kezdőszavával. Bari Károly néhány éve egy Havasalföldön gyűjtött karácsonyi (!) cigány kolindában találkozott az „Oni” szóval, aminek a jelentését és eredetét nem tudta ott senki.

A szó talán egybeesik a szanszkrit *Aham* és a héber *Ani* szóval, aminek a jelentése: *Én*, és úgy látszik, hogy egybeesik

ezzel a magyar összavunkkal is. Az ember teremtésének az ígéje tehát, amit Isten Ádámba lehelte.

A hindu hagyomány differenciáltabbnak és metafizikailag mélyebbnek tűnik, mint a mezopotámiai, a politikai hatalomtól mindenestre teljességgel független. Az őshagyományuk, a Veda alapjait Ariából, a perzsa fennsíkon fekvő őshazájukból vitték magukkal Indiába, tehát éppen a szóban forgó ősi kultúrterületről.

Szíriában úgy látszik, hogy a férfi-női principium isteni kettősségén kialakult földműveskultuszok között survival maradt az őshagyomány, egy kultusz és spekuláció nélküli elvi tisztelet tárgya. Az ebből az ellentétből adódó konfliktusnak a legtökéletesebb leírása maga az Ószövetség, a nép folyamatos visszaesése a „bálványimádásba”, ami a földműves-kultuszok átvételét jelenti, és aminek csak Illés próféta tud majd véget vetni a hét évig tartó aszály során.

Az ősi kultúrterülethez tartozhat Egyiptom ősi Napvárosa, On is, amely a Nílus-delta közelében fekszik, nem magában a folyóvígyben.

Ezek a „Napvárosok” (Heliopolis), mint például Baalbek is a Libanon oldalában, voltaképpen az Egy Isten kultuszának a helyei. Napimádatról csak vulgáris értelemben beszélhetünk az esetükben, a Nap inkább a legfőbb közvetítő „erőforrás”. Salem hegye ezért valószínűleg beilleszthető ebbe a sorba.

A közelében van a világ legrégebb ismert, fallal kerített városa, a 11000 éves Ős-Jerikó. Ekkor Mezopotámia még tengerfenék, Egyiptom pedig mocsaras folyóvígy. Salem aligha fiatalabb nála, csak hogy nem város, hanem templomhegy. Bekerítve, a nevéhez illően, eredetileg nem is volt, hiszen fegyveres ide a szent hagyomány szerint nem jöhetett. Még akkor se épült itt vár, amikor Krisztus előtt 1300 tájban az egyiptomiak erődrendszert építettek az északi hódítók elleni védekezésül.

Eknaton és Mózes

IV. Amenhotephez, aki az Eknaton nevet vette fel, az egyiptomi monoteizmus megteremtésének a kísérlete fűződik Kr.e. 1360 körül. Egyiptom III. Thotmoses alatt meghódította Szíriát, de ezidőtájt már hanyatlani kezdett az ottani hatalma, önállóságba fogtak az alárendelt fejedelemségek.

A királyi döntéseknek mindig van politikai tartalma is. Aton, a Napisten kultuszának az általánossá tétele egy olyan „birodalmi vallást” is jelentett, amitől Szíria megtartását remélték, és a kísérlet kudarcát talán nemcsak a fáraó korai halála, meg a földműves-vallásra épült ősi egyiptomi kultuszokat őrző Amon-papság ellenállása, hanem Szíria elvesztése is okozta.

A Ramszeszek idejében – vagyis Mózes korában – már nincs Aton-kultusz, és Szíria is végképp elveszett Egyiptom számára. Feltűnő azért az időbeli közelség, sőt a név egybeesése is (Adonai a héber hagyományban az Úr kimondható neve). Mózeset ezért gyakran próbálják kapcsolatba hozni ezzel a monoteista kísérlettel. (Kodolányi János *Az égő csipkebokor* című monumentális regénye a legismertebb példa erre.) Az egybeesés mögött azonban inkább az ősi kultusz felelevenítésében rejlő közös okot kell keresni. On és Salem közös láncszemek lehetnek ebben, még ha Mózesnek közvetlen köze tán egyikhez se volt. Az ő elhivatása a Kivonulás

Könyvének a leírása szerint az Ábraháméra emlékeztető személyes megszólíttatás.

A Templom

Dávid király, a zsidó nép politikai egyesítője, a Szövetség Ládáját, amelynek addig nem volt sem rögzített helye, sem pedig állandó épülete, az ősi szent hegyen akarja elhelyezni, és ezért meghódítja a kis kánaánita nép, a jabúsiak által lakott várost. A Biblia erről így emlékezik meg:

A király elment embereivel együtt Jeruzsálem alá az ország őslakói, a jabusziak ellen. Azok azonban azt mondták Dávidnak: Nem jössz ide be, hisz még a vakok és sánták is elűznek téged. (...) Dávid azonban elfoglalta Sion sziklavárát, és ez lett Dávid városa. (...) A vakokat és sántákat szívből gyűlöli. Ezért mondják, vak és sánta ne menjen a templomba. (II. Sámuel 5. 6-11.)

Az Égi Béke hegye szent hely volt, úgy látszik, hogy ezzel összefüggésben asylum is a társadalom kivetettjei, a nyomorékok számára, és a városlakók védelemként erre hivatkoznak. Dávid azonban nem akceptálja. Hallatlan dolog sereggel menni a szent hely ellen, de a cél, a kultusz integritása, talán indokolná. Csak hogy ő megszünteti az asylum-jelleget, vérfürdőt rendez, amiért büntetést is kap.

Az Úr ígéje így szólt hozzám: Sok vért ontottál, nagy háborúkat viseltél. Nem építhetsz házat az én nevem tiszteletére, mert sok vért ontottál ki előttem a földre. (I. Krónika 22. 8.)

Mindazonáltal mégiscsak ő a „fejedelmek tüköre”, mert hatalmas létére is ismeri a bűnbánatot, vagyis az Isten előtti alázatot. A fia, Salamon, a „békeszerető” (ezt jelenti a neve) ezért megépítheti a Templomot (Kr. e. 970) De igazi áldás nem volt rajta. Az ország Salamon halála után kettészakadt, és az északi országfél a régibb zsidó hagyománynak megfelelően Silót tekintette a kultusz szent helyének. Kr.e. 588-ban pedig a babiloniak elfoglalták Jeruzsálemet és lerombolták a Templomot. Majd a babiloni fogság után Ezsdrás király újból felépítette. Kr.e. 20-ban Heródes, a kétes trónbitorló lebontotta és Josephus Flavius leírása szerint elképesztő méretben újjáépítette (mintegy kétszerese lehetett az egész athéni Akropolisznak). Ő azonban véreskezű zsarnok volt, sőt a bálványimádással is próbálkozott. Kr. u. 70-ben pedig a rómaiak újra és végérvényesen lerombolták a Templomot.

Elég jól kivehető a történelemből, hogy a bajt a politikával való hibás összefonódások okozták, és ettől az Égi Béke hegye azóta egyfolytában, mind e mai napig nem tudott megszabadulni. Hiszen ma is a legszentebb helyek egyike, zsidóké, keresztényeké, mohamedánoké egyaránt – és az Égi Béke ma is zavarodott állapotban van, olyanban, aminek politikai megoldásai változatlanul nem látszanak.

Melkisedek hagyománya

A zsidó írásos hagyományt némileg zavarhatta az ősi Salem emléke. Az Ószövetség első részeit Dávid utódkirályai alatt kezdték összeállítani, és az első kanonizációra a babiloni fogság után került sor. Egy ilyen, másféle gyökerű hagyomány sem a politikai vezetésnek, sem pedig az „Áron rendje szerint való” lévita papságnak nem lehetett igazán kellemes. Mégis nyilvánvaló, hogy erős szóbeli hagyományként létezett,

időnként fölerősödött, és támaszkodott rá a Messiás-várás is. Ennek a tanúja a 110. zsoltár, majd később Pál apostol levele a zsidókhoz.

Monda az Úr az én uramnak: Úlj az én jobbomon, a míg ellenségeidet zsámolyul vetem a te lábaid alá. A te hatalmad pálczáját kinyújtja az Úr Sionból, mondván: Uralkodjál ellenségeid között! A te néped készséggel siet a te seregyűjtésed napján, szentséges öltözetekben; hajnalpir méhéből leszen ifjaidnak harmatja. Megesküdt az Úr és meg nem másítja: Pap vagy te örökké Melkisedek rendje szerint.

A zsoltár a „politikai” messianizmusnak, a Dávid-királyság helyreállításának az eszmerendszerében fogant. Amikor a Makkabeusok Kr.e. 170-ben elindították az idegen hellenisztikus dinasztia elleni szabadságharcukat, erre a messiási hagyományra támaszkodtak. Melkisedek, a papkirály, politikailag is vonzó lehetett a számukra, hiszen a szakrális és a politikai hatalom egyesült benne (a Makkabeusok maguk is papi ivadékok voltak.) Csakhogy az a győzelem, amely közel fél évezred után ismét helyreállította a szuverén politikai államot, súlyos árat követelt. A városok lakói ugyanis időközben hellenizálódtak. Noha toleráns, de mégiscsak pogány szertartásokat követtek, és kulturális tekintetben kétségkívül felülmúlták a vallási fanatikusokat. (Az angol forradalom nyers és műveletlen, de elszánt puritánjai nem oktalanul rajongtak annyira lelki rokonaikért, a Makkabeusokért, aminek Haendel oratóriuma is tanúja.) Viszont a makkabeus győzelem e fanatizmusnak – a törvények és szertartások teljes érvényesítési igényének – volt köszönhető.

Így az új állam belsőleg lett fenyegetett, a dinasztia zsarnokivá alakult, és családi beháborúban felmorzsolódott, míg végül Róma vazallusává lett, aki a bitorló Heródest tette királlyá. Ilyen körülmények között a zsidó vallás – Josephus Flavius tanúsága szerint – négy különböző ágra vált szét.

A *sadduceusok* a templomi kultusz hívei voltak. Kétes társasággá alakultak hamarosan, cselszövők, üzletelők, kollaboránsok a korabeli zsidóság szemszögéből is. A Jézus szenvedéstörténetében játszott szerepük is jól mutatja ezt. Népszerűtlenné is váltak, és amikor Kr.u. 60 körül Jakabot, a „tiszta”, aki egyes sejtések szerint Jézus testvére volt, akarta a nép főpappá tenni, megölték az oltár előtt. Ami a hívek szemében előre vetette a Templom Kr.u. 70-ben bekövetkezett végpusztulását.

A *zelóták* a politikai függetlenség harcosai voltak – ami a zsidók szemében mindig vallási tartalmat is hordoz. Jézus tanítványai közt is akadt ilyen. Péter apostol ugyan nem, de amikor kardot rántott, oda kívánt volna csatlakozni, és ezért kellett leinteni: „aki kardot fog, kard által vész el”, ami egy ősi, már a sumérok által is használt mondás.

A *farizeusok* a Törvény tisztelői voltak. A vallás, vagyis az Úrral kötött szövetség lényegét a mózesi törvények aprólékos betartásában látták. A későbbi keresztény szóhasználatban a szó jelentése „képmutatóvá” torzult el, ám némi képp felületesen. Az az oka a jelentésváltozásnak, hogy Jézus élete és példázatai főképpen a formálisnak megmaradó törvénytisztelőt ellen irányultak. Ez az irányzat lett végül a Templom pusztulása utáni zsinagógai diaszpóra-vallás alapja. Pál

apostol maga is farizeus volt. A „pálfordulás” a damaszkuszi úton nem a farizeizmus megtagadása, hanem csupán annak a felismerése, hogy a formalizmus kevés. A dologban nem is az a valóban csodaszzerű, hogy valaki a kereszténység legnagyobb üldözőjéből a legnagyobb téritőjévé válik, hanem az, hogy eközben szinte meg sem kellett változnia.

Az *esszenusok*, a kivonuló jámbor szekta, akik úgy látszik lemondtak a nép külső megjavításáról, és ami ezzel összefügg, a hatalmi igényekről is. Saját kis közösséget alkottak, amely viszont a személyes és nem a formalizált törvény alapján állt. Ezért látják bennük gyakorta a kereszténység gyökerét. A Jordánban keresztelő Szent János, a személyes megtisztulás prófétája, talán tőlük nyerte a szellemi gyökereit, noha megkülönbözteti tőlük a prófétálás, vagyis a kilépés a zárt közösségből. (Úgy tűnik, végezetül az esszenusok is feladták kívülállásukat, és tevékeny részt vállaltak a Róma-ellenes szabadságharcban. Kumráni kolóniájuk pusztulásának ez lehetett az oka.)

A Messiás ösképe

A politikai messianizmus az úgynevezett „második Ézsaiás” prófétálásában alakult át a népek Megváltójának ígéreterévé. Ez az addigiaktól eltérő választ ígért a zsidók országával kapcsolatos politikai problémákra is, amelyek mint láttuk, mindeddig zavarokat jelentettek a vallás számára. A téritő Pál apostol erre is hivatkozva írta a levelét a zsidókhoz, és ebben lényeges szerepet kap a Melkisedek-hagyomány értelmezése.

Melkisedek személye a Messiáséval a 110. zsoltárban is összekapcsolódott, bár ott még a politikai megváltás papkirályi ígéreterében: az ellenségek legyőzése és a nép megtisztulása esnek egybe benne. Így szerepelt ez a hagyomány a makkabeus felkelésben is – aminek a problémái azonban Jézus korában már eléggé nyilvánvalóak lehettek. Mutatja ezt a vallásnak a politikai viszonyok megoldatlansága által előidézett négyfelé bomlása is. A helyzet megoldására várok azonban nem szűnt meg, és Pál épp ezért értelmezi ezt a zsidók számára döntő fontosságú hagyományt Jézus Krisztus, az elért Messias szemszögéből.

A hová útnyitóul bement érettünk Jézus, a ki örökké való főpap lett Melkisedek rendje szerint.

Mert ez a Melkisedek Sálem királya, a felséges Isten papja, a ki a királyok leveréséből visszatérő Ábráhámmal találkoztán, őt megáldotta,

A kinek tizedet is adott Ábrám mindenből: a ki elsöben is magyarázat szerint igazság királya, azután pedig Sálem királya is, azaz békesség királya, Apa nélkül, anya nélkül, nemzetiség nélkül való; sem napjainak kezdete, sem életének vége nincs, de hasonlónak tétetvén az Isten Fiához, pap marad örökké. (...)

Ha tehát a lévítai papság által volna a tökéletesség (mert a nép ez alatt nyerte a törvényt): mi szükség tovább is mondogatni, hogy más pap támadjon a Melkisedek rendje szerint és ne az Áron rendje szerint?

Mert a papság megváltozásával szükségképen megváltozik a törvény is. (...)

Minthogy a törvény semmiben sem szerzett tökéletességet; de beáll a jobb reménység, a mely által közeledünk az Istenhez. (...) Mert a törvény gyarló embereket rendel főpapokká, de a törvény után való esküvés beszéde örök tökéletes Fiút.

Pál apostol farizeus volt, és érvelésében könnyű felfedezni a politikai messianizmus (zelóták) és főleg a papi kaszt (szaduceusok) elleni polémiát, amit itt a Melkisedek-hagyomány nevében folytat. Ezek nem sokkal később a Templom és Jeruzsálem pusztulását és a zsidó állam megsemmisülését idézték elő. A „bűnösség” Pál felfogásában a politikai szférát és annak az összes lehetőségét láthatóan magába foglalja, és ezért is utasítja el, mint megoldást. De elutasítja azt a kultusz-közvetítő szerepet is, amit az Áron rendje szerint való lévita papság vindikált magának a templomi szertartásokon keresztül. És ami semmivé is vált a Templom pusztulásával. Pál, a farizeus, a „holtak feltámadásába” veti a reménységét (Apostolok könyve 23. 6.) és Melkisedek, akinek „napjainak kezdete, sem életének vége nincs”, ennek a bizonyosságát mutatja. Van még egy feltűnő dolog itt, a Törvényről való meditáció fontossága. Ebben egybeesik a zsinagógai zsidó hagyomány a keresztény metafizika alapjaival, és erősen emlékeztet a védikus hagyomány centrumára is, ami, mint láttuk, a „kinyilatkoztatás fölötti elmélkedés”.

A világ sorsán csak egy metafizikai gyökerű megújulás segíthet, egy olyan megújulás, aminek az idő-fölöttihez, a változtathatatlanhoz kell kapcsolódnia. Ez Pál apostolnál a Melkisedek-hagyomány lényege.

A hagyomány folyamatosságáról Guénon a következőket írta (A Világkirály 43-45. o.): „Azt mondja a keleti tradíció, hogy a *soma* (a beavatás itala) az idő egy pontján elvész, úgy hogy szükségessé válik más itallal helyettesíteni. Az általános helyettesítő a bor lett, amit széles körben tekintenek a beavatási hagyomány megjelenítőjének. A bor szimbolizálja a beavatottak számára az ezoterikus tudást, ami nem való mindenkinek, ahogyan bort se ihat mindenki büntetlenül. Így a borhasználat a rituáléban a bort tiszta iniciatikus karakterrel ruhazza fel, mint például Melkisedek „eucharisztikus áldozatának” esetében. (...)”

Melkisedek papsága Élelion papsága, a keresztény papság pedig Emmanuelé. Élelion azonban Emmanuellel szinonim, hiszen a számértékük azonos. (Jellegzetesen kabbalista érvelési mód.) Így a két papság is egy, ebből következik, hogy a keresztény Istentisztelet, eucharisztikus kenyér-és boráldozatával valóban Melkisedek rendje szerinti.

Az eucharisztia, és benne elsősorban Krisztus vérének a szerepe döntő a kelta eredetű Grál-legendakörben is. Ez „avat be” mintegy a magasabb világba, és Melkisedek így jelent meghatározó kapcsolatot az ősi hagyománnyal.

NAGY MARI ÉS VIDÁK ISTVÁN

az elmúlt években több könyvet jelentetett meg különféle népi mesterségekről. Nemcsak a gyakorlati tanítás céljával, hanem hogy az adott mesterséget a maga teljes környezetével, összefüggéseivel, a népi kultúra teljességét érzékeltető módon állítsák az olvasók elé. Érdeklődésük középpontjában régóta a nemezkesztés áll, talán ők tettek a legtöbbit azért, hogy ez a mesterség Magyarországon újra lábra kapjon, új funkciókban is megjelenjen, és hogy hagyományai ne merüljenek feledésbe. Az itthoni nemezkesztés ösztönzése mellett több gyűjtőutat tettek Közép-Ázsiába, hogy az ott még élő gyakorlatot tanulmányozzák. Beszámolóik közül elsőként a *Türkmen nemezkesztés* című kötet jelent meg a szerzők saját kiadásában, mások előkészület alatt állnak. Kötetük a formák, anyagok, eszközök, minták, a készítés bemutatása mellett a nemezeket övező szokásokra, mítoszokra, legendákra is ad példákat.

„Eltűnően van az ősi nemezelo mesterség, mint az összes többi kézi munka Közép-Ázsiában. ... Mi, akik közel érezzük magunkat hozzá, úgy látjuk, gyorsan és teljesen. A gyáripar, a tömegtermék nem áll meg Közép-

Ázsia határán, nem áll meg a nemez-sátrak ajtajában. Előbb a mélysége, utána a felszíne tűnik el a munkának. Nem ott születünk, nem ott élünk, erőnk és tudásunk kevés egy átfogó, alapos kutatásra. Inkább csak a figyelmet tudjuk felhívni rá és a saját szemléletünkben átadni valamit. Ez a könyv jó alkalom a nyugati világ igen érdeklődő, fogékony, de hagyományait elvesztett nemezkesztőinek kíváncsiságuk, tudásszomjuk kielégítésére.”

A magyar hímes tojások mintáival fennálló rokonság miatt érdemes idézni a következő gondolatot:

„Mind a nemezkesztés, mind a tojásírás hagyományosan asszonyi munka. A szépérezék, a lélek megnyilvánulása. Az év egy jeles időszakában foglalkoznak vele. A mintákat fejből írják és egymásra örökítik. Tekinthejtük őket írott üzenetnek. Ha ebből indulunk ki, közelebb kerülünk a lényegükhöz. Érzelmek, kívánságok íródnak rájuk, elvont jelképekben kifejezve. Egyfajta képes beszédrol van szó, ami az írást meg is előzhette, s ami a betűket írni nem tudóknak az írást jelentette. A XIX., XX. századra a jelképekben a mögöttük húzódó hitvilág elkopik, elfelejtődik. Sőt, előbb a hitvilág kopik el, s csak utóbb a képi jelek.”